

ANALIZA ANKETE OHRANITVENEGA IN RAZVOJNEGA POTENCIALA KMETIJSTVA V OBČINI ŽIROVNICA V OKVIRU PROJEKTA ANALIZA 70

Naročnik: Občina Žirovnica
Izvajalec: Razvojna agencija Zgornje Gorenjske
Dokument pripravila: Tatjana Navršnik

Sodelovali: Petra Žvan – Občina Žirovnica
Klemen Klinar in Nina Kobal – Razvojna agencija Zgornje Gorenjske (RAGOR)
Erika Boltar in Tomaž Čör, Kmetijsko svetovalna služba Kranj (KSS Kranj)
Izvajalki ankete: Ana Štempihar, Meta Šebat

Jesenice, november 2021

VSEBINA

1. STANJE KMETIJSTVA V OBČINI ŽIROVNICA	3
2. RASTLINSKA PRIDELAVA V OBČINI ŽIROVNICA	4
3. ŽIVINOREJA V OBČINI ŽIROVNICA	5
3.1 PAŠNIŠTVO.....	6
3.2 ČEBELARSTVO	7
4. ANKETA KMETIJSKIH GOSPODARSTEV V OBČINI ŽIROVNICA.....	8
4.1 REZULTATI ANKETE	8
4.1.1 RASTLINSKA PRIDELAVA	12
4.1.2 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH	15
4.1.3 KOZOLCI.....	17
4.1.4 NAČRTI.....	18
4.1.5 SPLOŠNA VPRAŠANJA O KMETIJSTVU V OBČINI ŽIROVNICA.....	20
5. ZAKLJUČEK.....	22
5.1 POGLED KMETIJSKIH SVETOVALCEV ODDELKA ZA KMETIJSKO SVETOVANJE KGZS - ZAVODA KRANJ NA KMETIJSTVO V OBČINI ŽIROVNICA	22
5.2 POVZETEK ANALIZE.....	23

KAZALO TABEL

TABELA 1: ŠTEVILO KMETIJSKIH GOSPODARSTEV IN KMETIJSKA ZEMLJIŠČA V UPORABI (KZU) GLEDE NA ODDANE ZBIRNE VLOGE V LETIH 2018 IN 2021 (VIR: AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN RAZVOJ PODEŽELJA (ARSKTRP) IN KSS) IN KMETIJSKA ZEMLJIŠČA V LETU 2010 (VIR: STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE (SUR))	3
TABELA 2: KMETIJSKA ZEMLJIŠČA V UPORABI V OBDOBJU 2021. (VIR: ARSKTRP IN KSS)	4
TABELA 3: STALEŽ ŽIVALI V LETIH 2018 IN 2021 GLEDE NA GVŽ ENOTE. (VIR: ARSKTRP, OBDELAVA PODATKOV KMETIJSKO GOZDARSKE ZBORNICE SLOVENIJE (KGZS), SEKTOR ZA KMETIJSKO SVETOVANJE (SKS))	5
TABELA 4: POVRŠINE, KI JIH OBDELUJEJO ANKETIRANA KMETIJSKA GOSPODARSTVA (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	9
TABELA 5: KATEGORIJE ŽIVALI NA ANKETIRANIH KMETIJAH (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	11
TABELA 6: KATERA JE OSNOVNA KRMA ZA GOVEDO? (VIR ANKETA RAGOR, 2021)	12

KAZALO GRAFOV

GRAF 1: POVRŠINE V LETU 2021 PO PODATKIH AGENCIJE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KMETIJSKE TRGE IN KMETIJSKO SVETOVALNE SLUŽBE KRANJ, GLEDE NA ODDAJO VLOG ZA NEPOSREDNA PLAČILA V KMETIJSTVU, V OBČINI ŽIROVNICA	4
GRAF 2: PREGLED ŽIVINOREJE PO KATEGORIJAH ŽIVALI PO PODATKIH IZ ZBIRNIH VLOG NOSILCEV KMG-JEV Z BIVALIŠČEM V OBČINI ŽIROVNICA V LETU 2021 (VIR ARSKTRP, OBDELAVA PODATKOV KGZS,SKS)	6
GRAF 3: STAROSTNA STRUKTURA ANKETIRANIH KMETOV V OBČINI ŽIROVNICA (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	8
GRAF 4: VRSTA KMETIJE GLEDE NA STATUS KMETOVALCEV (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	9
GRAF 5: ZAKAJ KMETUJETE? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	10
GRAF 6: ALI IMA KMETIJA NASLEDNIKA? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	10
GRAF 7: KAJ VAS NAJBOLJ OVIRA PRI BOLJŠEM KMETOVANJU? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	11
GRAF 9: KATERO SKUPINO RASTLIN PRIDELUJETE? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	13
GRAF 10: ALI STE VKLJUČENI V KATERO OD SHEM KAKOVOSTI? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	14
GRAF 11: MNENJE O MOŽNOSTI POVEZOVANJA OKOLIŠKIH KMETIJ (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	15
GRAF 12: ALI BI ŽELELI ŠE KAKŠNO DOPOLNILNO DEJAVNOST NA KMETIJI? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	16
GRAF 13: KAJ VAM PRI ODLOČITVI ZA DOPOLNILNO DEJAVNOST PREDSTAVLJA NAJVEČJO OVIRO? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	17
GRAF 14: KAKO POMEMBNA JE ZA VAS PREHRANSKA VARNOST? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	17
GRAF 15: KAKO BI PO VAŠEM MNENJU PRI RAZVOJU VAŠE KMETIJE LAHKO POMAGALA OBČINA? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	19
GRAF 16: KATERA ZNANJA (IZOBRAŽEVANJA) BI ŠE POTREBOVALI ZA LAŽJI RAZVOJ KMETIJE? (VIR: ANKETA RAGOR, 2021)	19

1. STANJE KMETIJSTVA V OBČINI ŽIROVNICA

Kmetijstvo v občini Žirovnica z leti postopoma izgublja svojo nekdanjo pomembnost in vrednost v družbi. V zadnjih desetletjih se je število kmetij občutno zmanjšalo. Po podatkih, objavljenih v Popisu kmetijskih gospodarstev v letu 2010, je bilo v občini 95 kmetij. V zadnjih letih se po podatkih Kmetijsko svetovalne službe (KSS) število giblje okoli številke 70 (Tabela 1). Trend upadanja je enak po celotni državi. Po začasnih podatkih popisa kmetijstva v letu 2020 je v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih ugasnilo več kot 20 % kmetijskih gospodarstev (KMG), v občini Žirovnica je ta upad še nekoliko večji.

	Število KMG	Površina KZU (ha)
SURS 2010	95	527,00*
Zbirne vloge 2018	71	737,13
Zbirne vloge 2021	73	725,09

Tabela 1: Število kmetijskih gospodarstev in kmetijska zemljišča v uporabi (KZU) glede na oddane zbirne vloge v letih 2018 in 2021 (Vir: Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) in KSS) in kmetijska zemljišča v letu 2010 (Vir: Statistični urad Republike Slovenije (SURS)).

**Ocenjujemo, da podatki niso primerljivi, saj je metodologija zbiranja po SURS-u in KSS različna. Predvidevamo, da podatek SURS-a zajema KZU znotraj občine Žirovnica, podatka KSS pa površine, ki jih imajo kmetje z naslovom v občini Žirovnica (torej ta številka vsebuje tudi površine izven žirovniške občine).*

V strateškem načrtu razvoja občine je kot ena izmed nadaljnjih razvojnih usmeritev v kmetijstvu tudi želja po pojasnitvi, zakaj je prišlo do takšne situacije.

Kljub relativno zahtevnim razmeram na področju kmetijstva želi občina z razvojnim programom poudariti, da sta ohranitev kmetijstva in raba kakovostnih ravninskih kmetijskih zemljišč za pridelavo hrane v strateškem interesu celotne lokalne skupnosti. S tem programom ohranjajo spodbude za pospeševanje kmetijstva, pašništva in čebelarstva, še posebej usmerjenim v razvoj in diverzifikacijo malih kmetij.

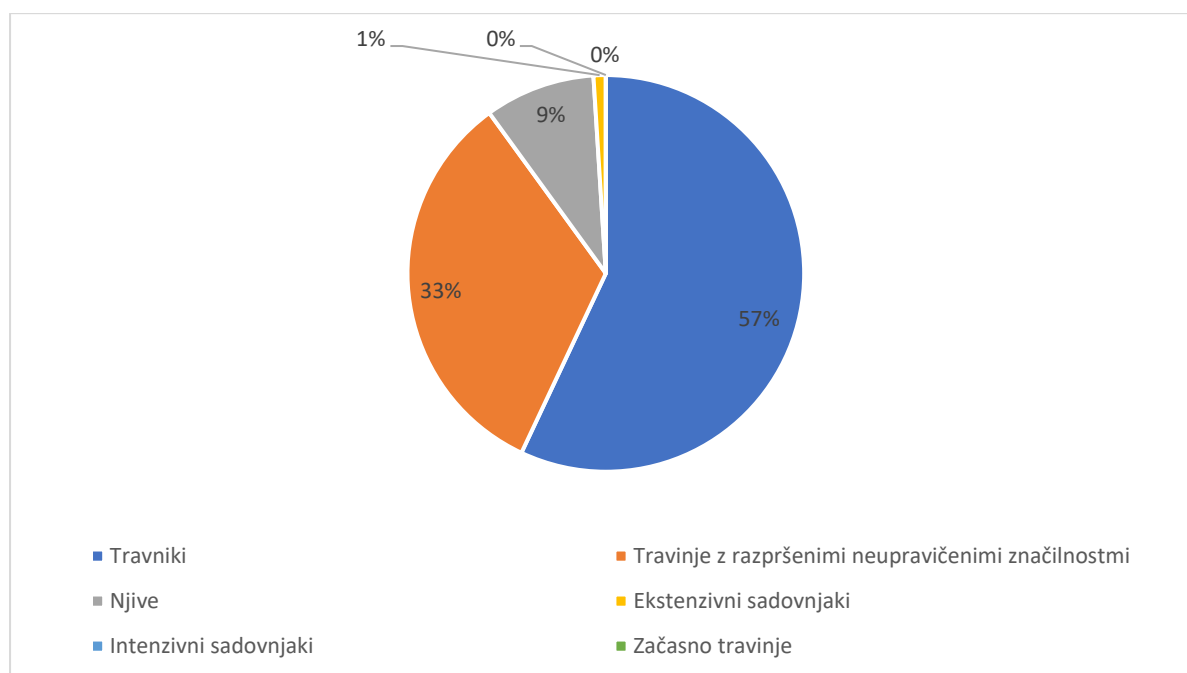
Glede na program bo naslednje desetletje ključno za ohranitev živih planin in čebelarstva, dveh tradicionalnih kmetijskih dejavnosti občine, ki sta življenjsko odvisni od aktivnega kmetijstva, ter obdelanih polj, cvetočih sadovnjakov in košenih travnikov (Razvojni program Občine Žirovnica 2030).

Slika 1: Kmetijske površine v občini Žirovnica (Vir: Turizem Žirovnica)

2. RASTLINSKA PRIDELAVA V OBČINI ŽIROVNICA

V letu 2021 so po podatkih Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) in Kmetijsko svetovalne službe Kranj (KSS Kranj) glede na oddajo vlog za neposredna plačila v kmetijstvu kmetje s sedežem v občini Žirovnica imeli v uporabi 725,09 ha kmetijskih zemljišč (Tabela 2). Največji delež predstavljajo travnije, manjši delež je njivskih površin, površina intenzivnih in ekstenzivnih sadovnjakov je minimalna (Graf 1). Povprečna velikost kmetij v občini Žirovnica je v letu 2021 po podatkih Registra kmetijskih gospodarstev znašala 6,3 ha. Če se ozremo dobro desetletje nazaj, je bilo v letu 2010 povprečno kmetijsko gospodarstvo v občini Žirovnica veliko 5,8 ha (SURS). To pomeni, da se je povprečna velikost kmetije v občini Žirovnica rahlo povečala, še vedno pa ne dosega slovenskega povprečja, ki je leta 2020 znašalo 7,0 ha (SURS).

Graf 1: Površine v letu 2021 po podatkih Agencije Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja in Kmetijsko svetovalne službe Kranj, glede na oddajo vlog za neposredna plačila v kmetijstvu, v Občini Žirovnica.

Kmetijska zemljišča v uporabi	Površina (ha)
Travniki	410,10
Travnije z razpršenimi nepravilnimi značilnostmi	238,21
Njive	68,50
Ekstenzivni sadovnjak	6,22
Intenzivni sadovnjak	1,11
Začasno travnije	0,95
SKUPAJ	725,09

Tabela 2: Kmetijska zemljišča v uporabi v obdobju 2021. (Vir: ARSKTRP in KSS)

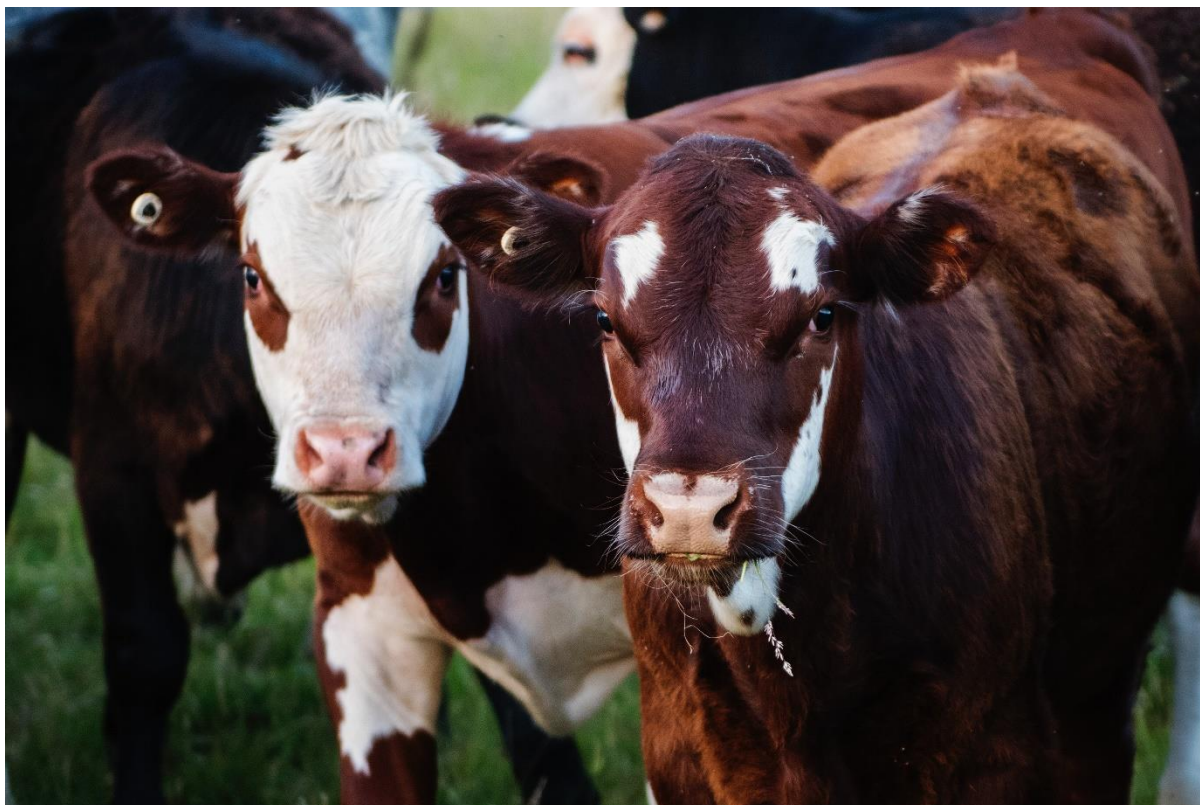
3. ŽIVINOREJA V OBČINI ŽIROVNICA

Kot je značilno za celotno Gorenjsko, tudi v občini Žirovnica prevladujejo kmetije, ki se ukvarjajo z živinorejo. To je najpomembnejša kmetijska panoga v občini in je glede na obsežnost travinja in dolgoletne tradicije nekako pričakovana. V zadnjih treh letih se obseg in usmeritev živinorejske proizvodnje nista bistveno spremenila. Po podatkih ARSKTRP-ja je bilo na dan 13. 6. 2021 na kmetijskih gospodarstvih skupaj 1953 živali, od tega 570 glav govedi, 656 drobnice in 89 konj. Evidentirane perutnine je bilo 539, na kmetijah pa se je redilo še manjše število prašičev in kuncev. Tabela 3 prikazuje število glav velike živine (GVŽ) v občini Žirovnica v letih 2018 in 2021.

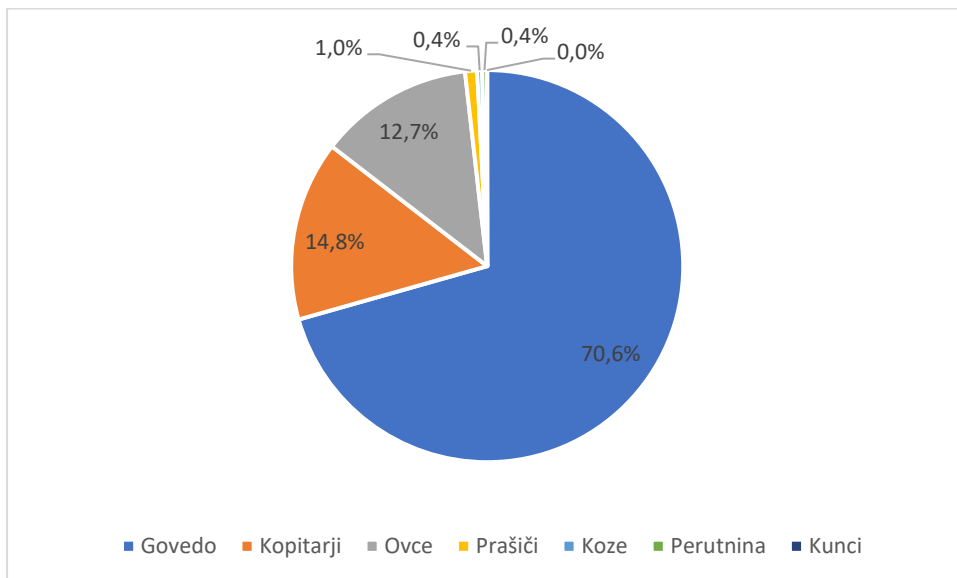
	2018 (GVŽ)	2021 (GVŽ)
Govedo	386,2	392,5
Kopitarji	89,0	82,5
Ovce	68,2	70,8
Prašiči	1,8	5,5
Koze	4,9	2,2
Perutnina	1,5	2,1
Kunci	0,1	0,1
SKUPAJ	551,7	555,8

Tabela 3: Stalež živali v letih 2018 in 2021 glede na GVŽ enote. (Vir: ARSKTRP, obdelava podatkov Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), Sektor za kmetijsko svetovanje (SKS))

Kljub manjšemu deležu v živinoreji v žirovniški občini se v zadnjih letih kaže zanimiv trend porasta reje perutnine in prašičev; porast reje perutnine je splošno opazen trend v slovenskem merilu.

Slika 2: Po podatkih ARSKTRP je bilo na dan 13. 6. 2021 na kmetijskih gospodarstvih v občini Žirovnica evidentiranih 570 glav govedi.

Graf 2: Pregled živinoreje po kategorijah živali po podatkih iz zbirnih vlog nosilcev KMG-jev z bivališčem v občini Žirovnica v letu 2021 (Vir: ARSKTRP, obdelava podatkov KGZS, SKS)

3.1 PAŠNIŠTVO

Na območju občine Žirovnica je po podatkih izpisa iz Registra kmetijskih gospodarstev (RKG) 2021 vpisanih pet planin, od katerih so štiri agrarne skupnosti (AS) in ena zasebna planina (AS Žirovnica - Moste, AS Zabreznica - Selo, AS Rodine in AS Doslovče - Breznica). Skupna površina planin je 318 ha (izpis RKG). V območje, kjer kmetje izvajajo pašo, spadajo Zabreška planina, Zelenica in Žirovniška planina ter nekateri skupni pašniki (izpis RKG).

Slika 3: Skupna površina planin v občini Žirovnica je 318 ha (izpis RKG).

3.2 ČEBELARSTVO

Po podatkih registra kmetijskih gospodarstev je na območju 30 registriranih čebelnjakov, ki imajo skupno 947 čebeljih družin. Od tega ima en čebelar v lasti več kot 500 čebeljih družin. Ostali čebelarji oskrbujejo manjše število čebeljih družin (izpis RKG).

Slika 4: Po podatkih registra kmetijskih gospodarstev je na območju 30 registriranih čebelnjakov, ki imajo skupno 947 čebeljih družin.

4. ANKETA KMETIJSKIH GOSPODARSTEV V OBČINI ŽIROVNICA

Anketirali smo 52 od 73 kmetijskih gospodarstev, ki so v letu 2021 oddala zbirno vlogo na Kmetijsko svetovalno službo, kar predstavlja nekaj več kot 70 % vseh kmetij. Sodelovanje je odklonilo 8 kmetijskih gospodarstev. Iz celote so izvzete štiri agrarne skupnosti, ki jih nismo vključili, ker niso ustrezali zastavljenim pogojem za anketiranje. Drugih devetih nam ni uspelo priklicati oziroma jih v času obiska izpraševalcev ni bilo doma.

Anketo smo razdelili na različne sklope. V začetku smo spraševali po osnovnih demografskih podatkih, obdelovalnih površinah, razlogih za kmetovanje, nasledstvu na KMG-ju ter strojni opremljenosti in ovirah, ki jih imajo pri kmetovanju.

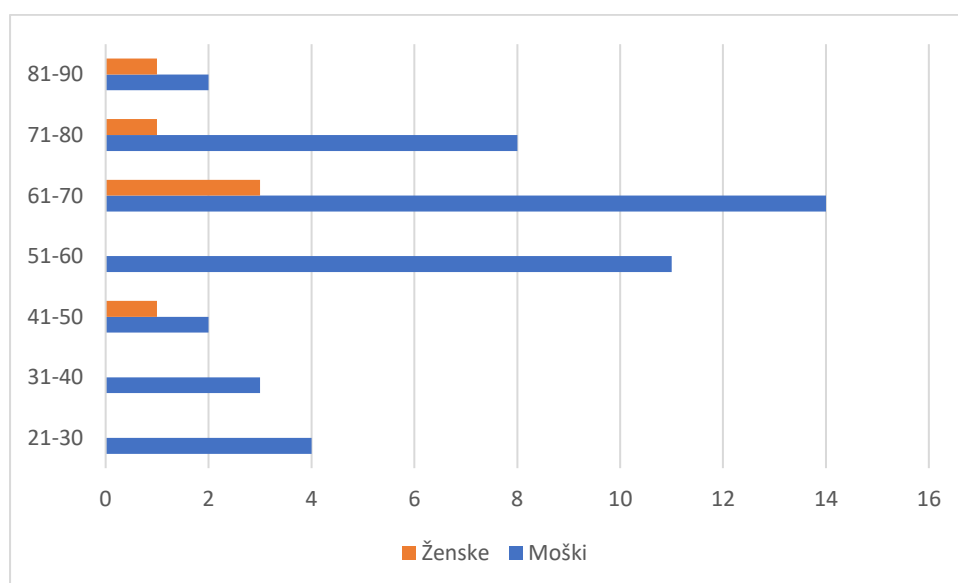
V nadaljevanju smo se osredotočili na živinorejsko proizvodnjo. Pri tem sklopu vprašanj smo zavzeli število in kategorije živali na anketiranih kmetijah, pridelovanje krme in lastništvo ter uporabo tradicionalnih kozolcev. Naslednji sklop vprašanj je predstavljal rastlinsko proizvodnjo, stanje in morebitne tržne presežke. Sledil je sklop o dopolnilnih dejavnostih in trženju na kmetijskih gospodarstvih.

Zadnji sklop vprašanj se je nanašal na načrte za prihodnost ter mnenja anketirancev o kmetijstvu v občini.

Anketirati smo začeli konec meseca septembra in ga zaključili konec oktobra 2021. Na teren sta se osebno podali dve študentki, običajno po predhodni najavi. Obe študentki imata strokovno podlago v študiju biotehniških smeri. 46 anket je bilo opravljenih na terenu, 8 anket je bilo rešeno preko spletnega obrazca (Priloga 1).

4.1 REZULTATI ANKETE

Povprečna starost anketirancev je bila 61,3 leta. Najmlajši anketiranec je star 23 let, najstarejši pa 85 let. Največji delež (58 %) nosilcev KMG-ja v je v starostni skupini nad 60 let.

Graf 3: Starostna struktura anketiranih kmetov v Občini Žirovnica (Vir: anketa RAGOR, 2021)

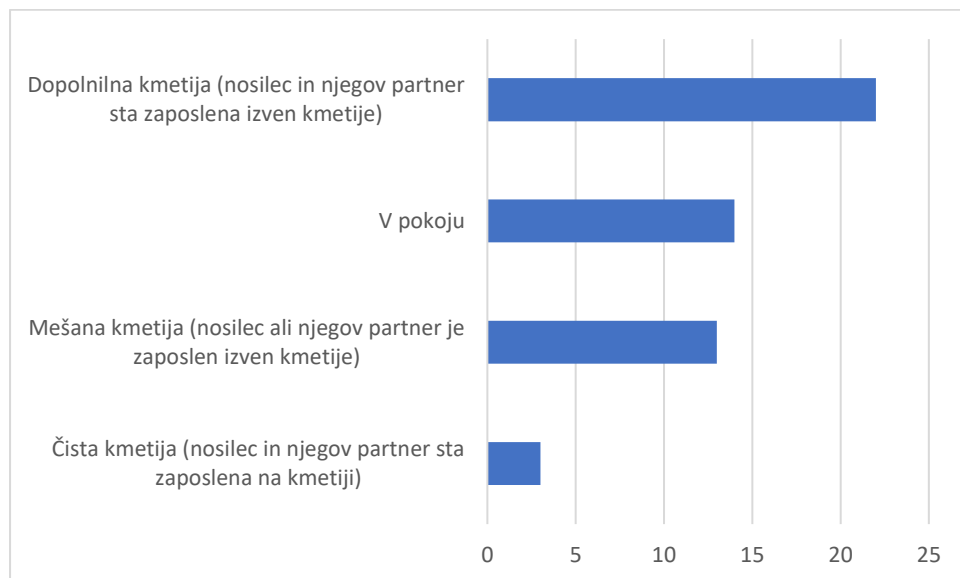
V anketi je sodelovalo 44 moških in 8 žensk. Večinoma so v anketi sodelovali in odgovarjali nosilci kmetijskih gospodarstev (47 od 52). V povprečju na analiziranih kmetijskih gospodarstvih živijo štirje družinski člani. Največ devet družinskih članov živi na dveh kmetijskih gospodarstvih. Na petih kmetijah pa živi zgolj en družinski član.

Pri ugotavljanju rabe površin, ki jih obdelujejo anketirani kmetje, smo vprašali po površinah v lasti, najetih površinah in površinah, ki jih oddajajo v najem (Tabela 4).

	Njive (ha)	Pašniki/ Travniki (ha)	Intenzivni sadovnjaki (ha)	Ekstenzivni sadovnjak (ha)	Gozd (ha)
Površine v lasti	43,3	216,4	0,2	4,14	339,2
Površine v najemu	38,4	154,0	0	0	/
Površine v oddajanju	2,0	18,6	0	0	/

Tabela 4: Površine, ki jih obdelujejo anketirana kmetijska gospodarstva (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Med anketiranci so se kot čista kmetija, kjer sta nosilec in njegov partner zaposlena na kmetiji, opredelili le trije vprašani. Za mešano kmetijo, kjer je eden od partnerjev zaposlen izven kmetije, se je opredelilo 13 vprašanih. Dopolnilnih kmetij, kjer sta tako nosilec kot njegov partner zaposlena izven kmetije, je bilo 22. Drugi vprašani pa so navedli status upokojenca (Graf 4).

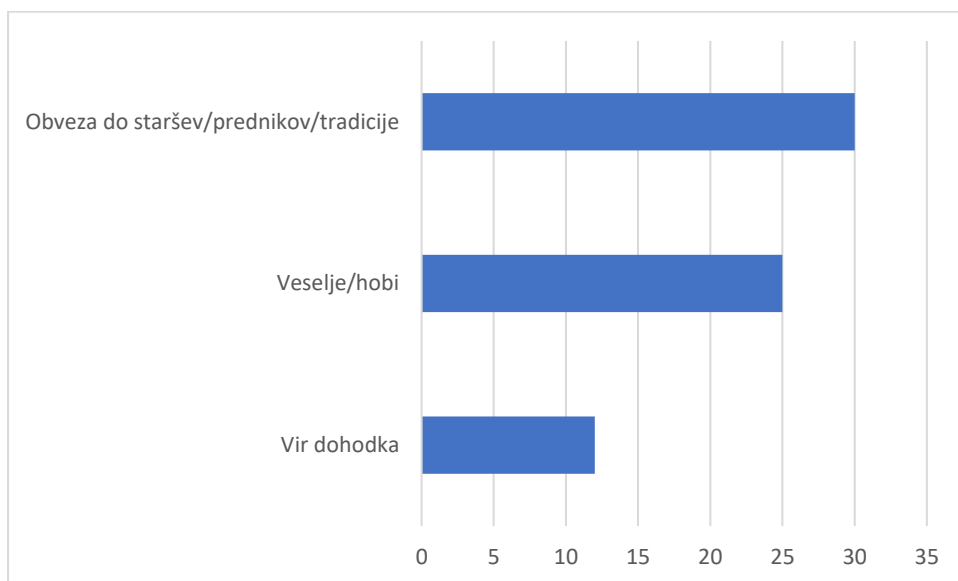
Graf 4: Vrsta kmetije glede na status kmetovalcev (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Ob vprašanju, zakaj kmetujejo, smo anketiranim ponudili štiri možne odgovore, od katerih so lahko izbrali eno ali več možnosti. Podane so bile naslednje trditve:

»Kmetujemo, ker nam to predstavlja:«

- vir dohodka,
- veselje/hobi,

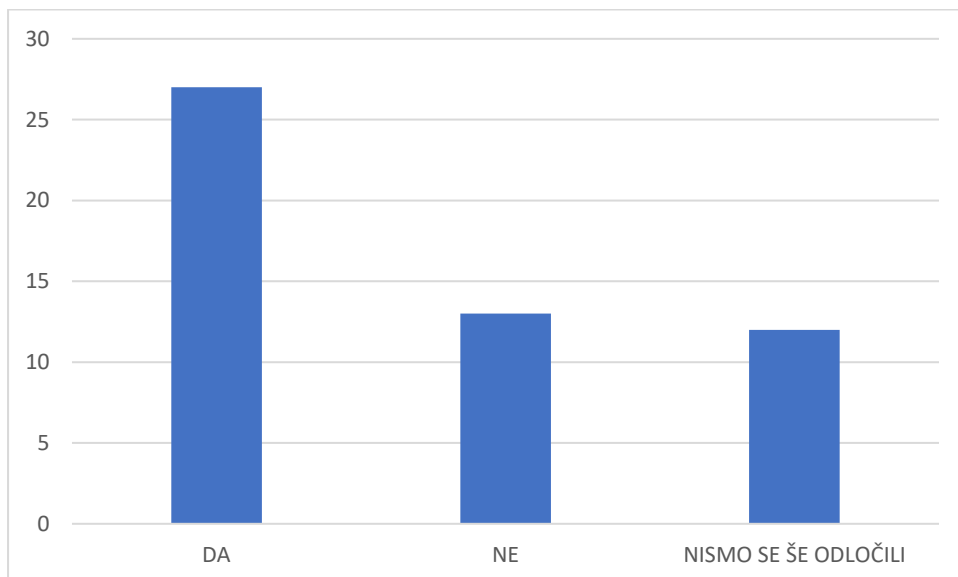
- obvezo do staršev/prednikov/tradicije,
- drugo (odprta možnost).

Graf 5: Zakaj kmetujete? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Eden od vprašanih je navedel, da kmetuje zaradi urejenosti krajine in zaradi samooskrbe.

Anketirance smo vprašali, ali imajo na kmetijskem gospodarstvu že izbranega naslednika, kar nam je pritrdila dobra polovica vprašanih (Graf 6).

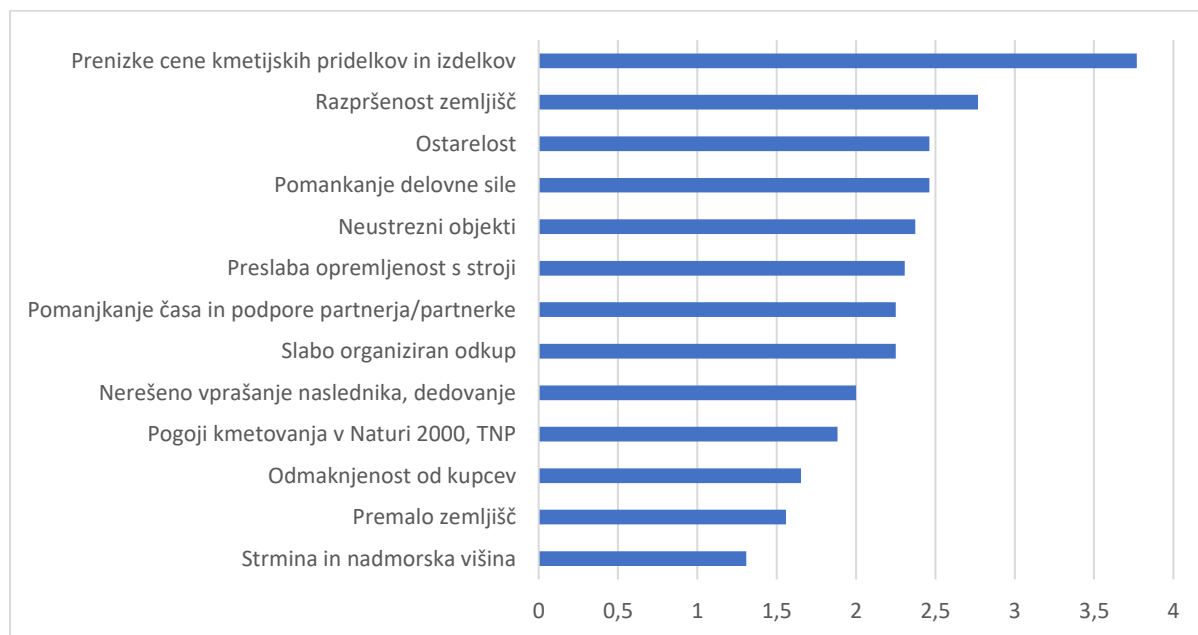

Graf 6: Ali ima kmetija naslednika? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Ob vprašanju o opremljenosti s stroji smo vprašanim podali nekatere možnosti. Izbrali so lahko več odgovorov hkrati ali dodali svoj odgovor. Traktor imajo na prav vseh anketiranih kmetijah. Na 92,3 % kmetijah imajo traktorsko kosilnico, obračalnik ima 96,2 % kmetij. Nakladalko za seno imajo na 78,8 % vprašanih kmetijah, cisterno za gnojevko na dobrih 34 % kmetij, balirko na 19,2 % kmetij, ostale stroje in pripomočke, kot so gorski traktor, gozdarski traktor, gozdarska prikolica, trosilec, zgrabljajnik itd.

imajo le posamezne kmetije. Na prvi pogled je strojna opremljenost zadovoljiva, ne razpolagamo pa s podatkom o starosti naštetih strojev in strojne opreme.

Pri vprašanju »Kaj vas najbolj ovira pri boljšem kmetovanju« smo anketirancem podali različne trditve predvidenih morebitnih težav. Kmetje so subjektivno ocenili teže problema na njihovi kmetiji. Oceno so podali na skali od 1 do 5, pri čemer pomeni 1 – me ne ovira, 5 pa – me zelo ovira. Največja ovira so po mnenju vprašanih prenizke odkupne cene pridelkov in izdelkov. V manjši meri jih pri boljšem kmetovanju ovira razpršenost zemljišč. Najmanj težav pa jim povzročata strmina in nadmorska višina (Graf 7).

Graf 7: Kaj vas najbolj ovira pri boljšem kmetovanju? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Proizvodnja usmerjenost pri dobrih 94 % vprašanih je živinorejska. V tržni usmeritvi prednjači govedoreja. Na anketiranih kmetijah redijo različne kategorije živali (Tabela 5). Od skupnega števila goveda je molznic na kmetijah 178. V skupnem številu perutnine so zavzeti piščanci in druga perutnina ter kokoši nesnice, teh je 543.

Kategorija živali	Število
Govedo	567
Ovce	452
Perutnina	735
Konji	56
Prašiči	39
Koze	23
Čebelje družine	22

Tabela 5: Kategorije živali na anketiranih kmetijah (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Na skoraj 60 % vprašanih kmetijah poleti dajejo živino na pašo v bližnje planine (ovce, govedo in konji). Na 22 kmetijah redijo avtohtone slovenske pasme. Jezersko-solčavsko pasmo ovc redijo na devetih kmetijah in cikasto govedo na šestih kmetijah. Med rejenimi avtohtonimi živalmi pri vprašanih navajajo tudi štajersko kokoš, bovško ovco, krškopoljskega prašiča, slovenskega hladnokrvnega konja in nenazadnje tudi kranjsko čebelo.

Na kmetijah, kjer se ukvarjajo z živinorejo, trije oddajajo mleko v mlekarno. Na štirih kmetijah delno oddajajo mleko v mlekarno, delno ga porabijo ali prodajo doma. Izključno za uporabo v lastnem gospodinjstvu imajo mleko na 13 vprašanih kmetijah. Le na eni kmetiji imajo lastno predelavo mleka. Ostali vprašani, ki redijo govedo, pa mleka ne molzejo.

V nadaljevanju smo kmete, ki se ukvarjajo z govedorejo, vprašali po osnovni krmi za govedo. V analizo je bilo vključenih 35 govedo rejskih kmetij. Možnost so imeli izbrati več odgovorov hkrati. Na največ kmetijah (10 od 35) govedu kot osnovno krmo nudijo pašo in suho krmo. Samo suho krmo krmijo na petih anketiranih kmetijah, na ostalih kmetijah pa kombinacijo različne osnovne krme, kot je prikazano v tabeli 6.

Vrsta krme	Število kmetij
Paša/suha krma	10
Paša/suha krma/koruzna silaža	7
Paša/suha krma/travna silaža/ koruzna silaža	4
Suha krma	5
Paša/suha krma/koruzna silaža	3
Suha krma/travna silaža	2
Travna silaža/koruzna silaža	2
Suha krma/sveža trava	1
Travna silaža/koruzna silaža	1

Tabela 6: Katera je osnovna krma za govedo? (Vir anketa RAGOR, 2021)

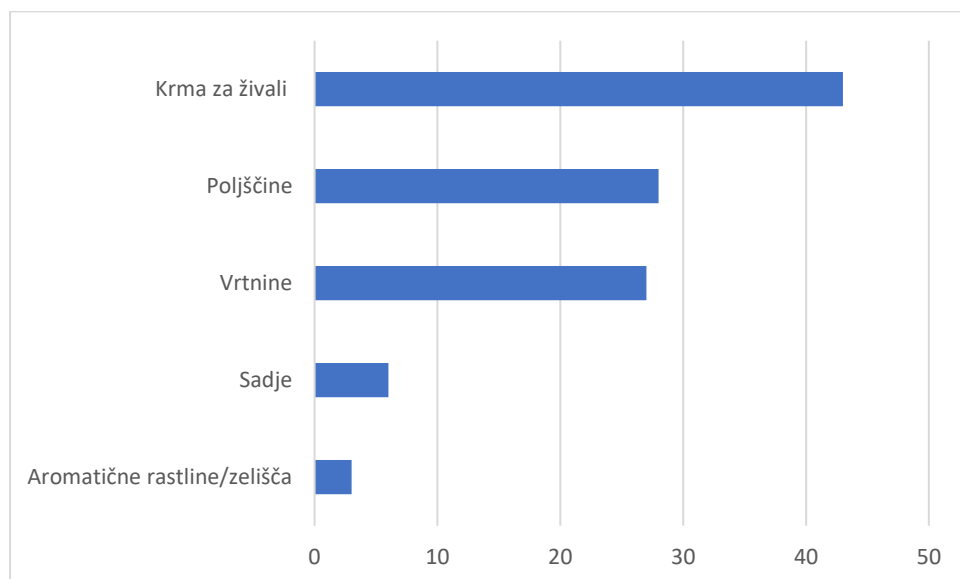
Poleg krme, pridelane na lastnem kmetijskem gospodarstvu, na devetih kmetijah nekaj krme dokupijo. Predvsem so to žita v manjših odstotkih. V enem primeru so navedli dokup silaže in suhe krme v 2 % od celoletne porabe, prav tako so pri enem od vprašanih navedli dokup krmil za molznice, kar predstavlja približno 1 % vse uporabljene krme v letu.

4.1.1 RASTLINSKA PRIDELAVA

V nadaljevanju smo anketirance vprašali: »Katero skupino rastlin pridelujete?« Možnih je bilo izbrati več odgovorov hkrati ali dodati svojega. Razdelili smo jih na večje skupine, in sicer:

- Vrtnine,
- poljščine,
- sadje,
- aromatične rastline,
- zelišča,
- krma za živali,
- drugo (odprta možnost).

Pridelovalci so večinoma izbirali kombinacije ponujenih odgovorov (Graf 8), največkrat pa označili, da pridelujejo krmo za živali. Pod možnostjo odprtega odgovora so v dveh primerih navedli, da nimajo rastlinske pridelave.

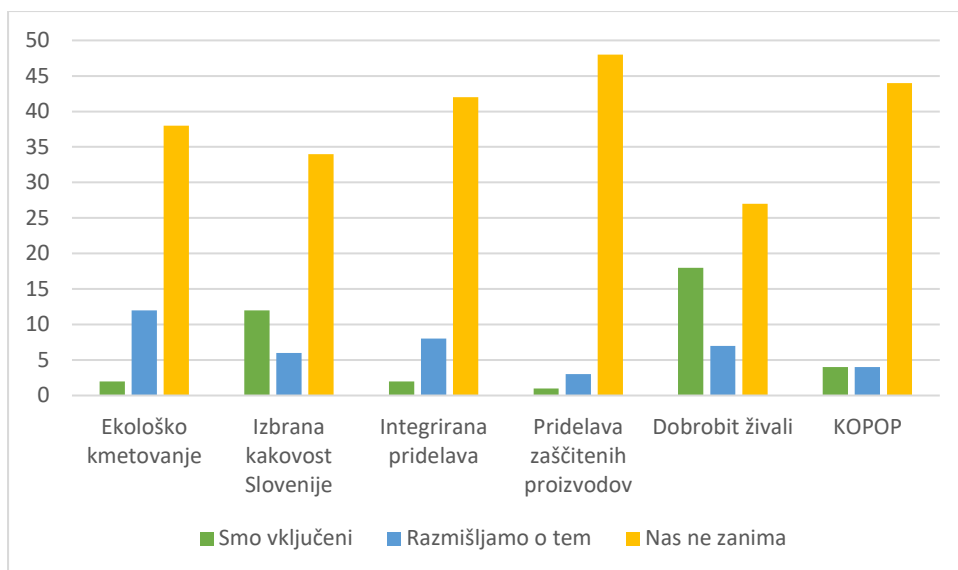
Graf 8: Katero skupino rastlin pridelujete? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Pri poizvedovanju o morebitnih tržnih presežkih je večina odgovorila, da le-teh ne proizvaja. Zgolj sedem od vseh vprašanih ima presežke, in sicer pri proizvodnji mleka, krompirja, pšenice in krme za živali. 88,5 % vprašanih svoje proizvodnje v naslednjih petih letih nima namena povečevati. Dobrih 11 % pa namerava proizvodno povečati, in sicer večina s povečanjem že obstoječe proizvodnje mleka, števila živali, krompirja. Eden od vprašanih namerava povečati svojo proizvodnjo s pridelavo svinjskega mesa, drugi pa bi želel razširiti dejavnost s strojnimi uslugami. Na eni izmed anketiranih kmetij bi želeli poleg ovc rediti tudi govedo.

Pri vprašanju »Ali ste vključeni v katero od shem kakovosti« smo anketirancem ponudili tri možne trditve, in sicer:

- Smo že vključeni v katero od naštetih shem kakovosti,
- razmišljamo o vključitvi,
- to nas ne zanima.

Največ kmetov je že vključenih v shemo dobrobit živali. Sledijo tisti, ki so vključeni v shemo izbrana kakovost Slovenije. Predvidevamo, da je takšnih kmetij še več, saj so kmetje, ki prodajo živali za zakol preko posrednika (zadruge), skupinsko vključeni v to shemo (Graf 9).

Graf 9: Ali ste vključeni v katero od shem kakovosti? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

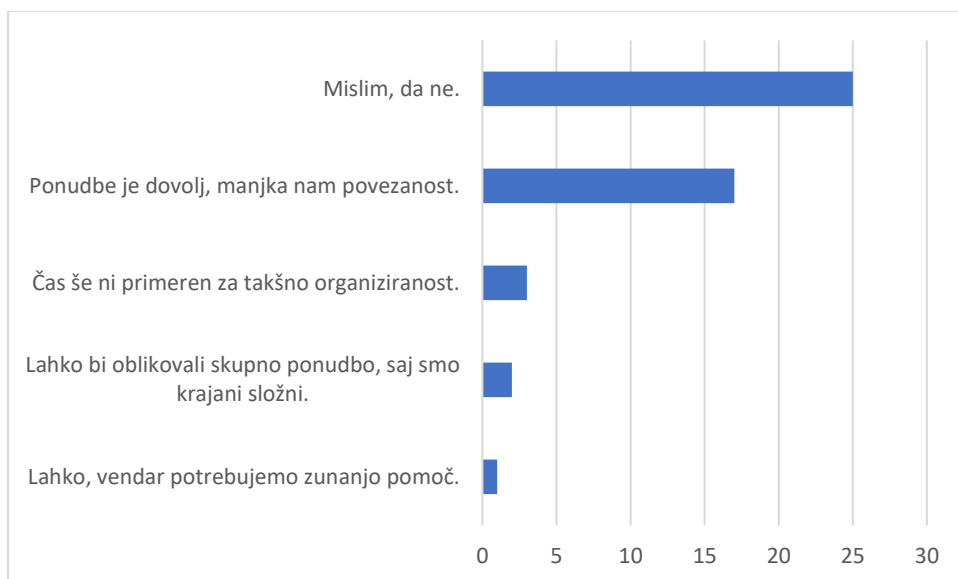
Preverili smo, ali bi se kdo od vprašanih kmetov preusmeril v ekološko kmetijstvo ob dodatni administrativni in strokovni podpori, kar so potrdili štirje anketirani.

Od vseh vprašanih jih več kot 73 % ne uporablja fitofarmaceutskih sredstev. Na vprašanje, ali bi bili ob strokovni podpori pripravljene pridelovati tudi semena, je pritrdilo šest vprašanih.

Dobrih 9 % vprašanih meni, da v prihodnosti vidijo možnosti po trženju novih pridelkov, izdelkov in storitev, ki bi jih njihova kmetija lahko ponudila trgu. Enak delež vprašanih meni, da se bo v prihodnosti njihovo trženje zmanjšalo oziroma ga bodo celo opustili. Več kot 80 % pa meni, da bo v prihodnosti enako.

Svoje izdelke daje na ocenjevanje zgolj eden od vprašanih. Izdelki, ki jih daje na ocenjevanje, so jogurt, skuta in maslo.

Zanimalo nas je, kaj menijo kmetovalci: Ali bi se v njihovem okolišju kmetje lahko povezali in organizirali skupno ponudbo za javne zavode, turiste, naključne obiskovalce, goste itd. Bi jim imeli kaj ponuditi?

Graf 10: Mnenje o možnosti povezovanja okoliških kmetij (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Skoraj polovica (25) vprašanih meni, da to ni mogoče. Da je ponudbe dovolj, le da jim manjka povezanosti, meni 17 vprašanih. Trije menijo, da čas za takšno organiziranost še ni pravi. Anketiranci so podali tudi svoje trditve, in sicer eni menijo, da so premajhni, drugi, da je premalo kmetij, spet tretji, da o tem še niso razmišljali, a bi mogoče imeli kaj ponuditi.

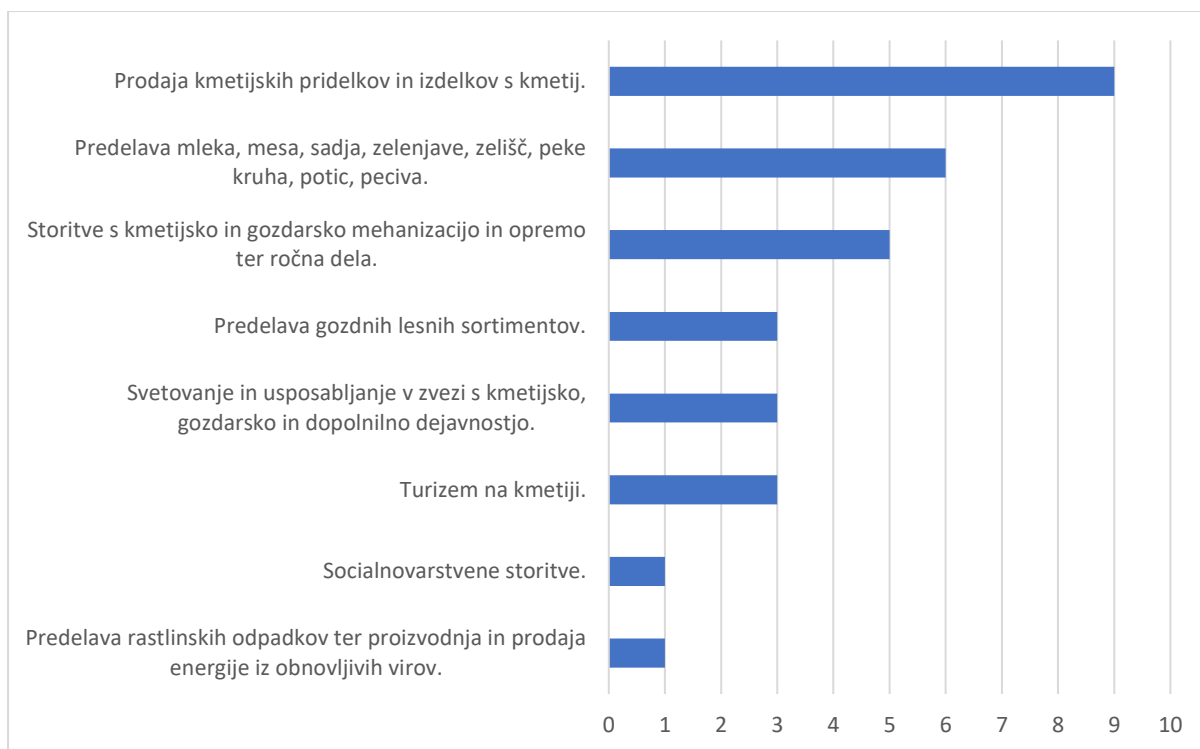
4.1.2 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah imajo registrirane na šestih kmetijskih gospodarstvih, in sicer strojne usluge, proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov, predelavo mleka, peko kruha in gozdarsko zimsko službo.

Pri vprašanju, ali bi želeli na kmetiji opravljati (še kakšno) drugo dopolnilno dejavnost, je štirinajst kmetij izbralo eno ali več možnosti hkrati, ostali so se izrazili, da dopolnilne dejavnosti na kmetiji ne želijo. Pregled izbranih dopolnilnih dejavnosti je v grafu 12.

23 % vprašanih vidi v opravljanju dopolnilne dejavnosti novo delovno mesto oziroma možnosti za dodaten zaslužek. Od tistih, ki se jim to ne zdi mogoče, so nekateri navedli razloge, zakaj te možnosti ne vidijo:

- Zaradi starosti,
- dodaten zaslužek jih ne zanima,
- imajo službo,
- imajo premajhno kmetijo,
- kmetijstvo je le hobi,
- vse, kar pridelajo, imajo za lastno uporabo,
- potrebna sta pogum, odločnost.

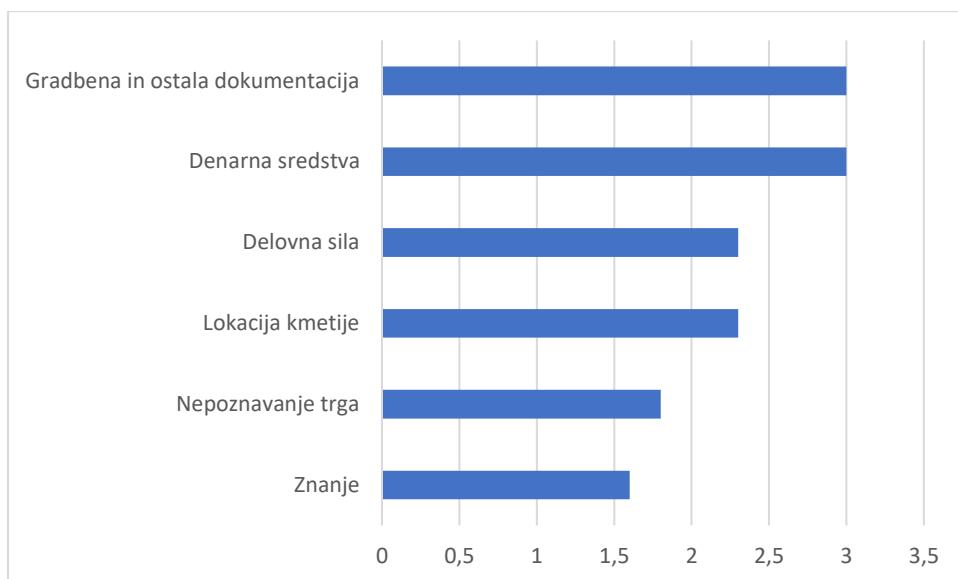

Graf 11: Ali bi želeli še kakšno dopolnilno dejavnost na kmetiji? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

V nadaljevanju so bili tisti trije kmetovalci, ki so obkrožili možnost »turizem na kmetiji«, vprašani, za katero od možnih oblik turizma bi se odločili. Lahko so izbrali več možnosti hkrati. Izbrali so možnost: izletniška kmetija, ki ne nudi nastanitve, nudi pa hrano in pijačo, ježo živali in oddajanje površin za piknik. Ena kmetija pa je izbrala možnost: kmetija z nastanitvijo.

Na vprašanje, ali na kmetiji tržijo, je 15 vprašanih pritrdilo. Ob tem so navedli: mleko, jajca, krompir, meso, med, skuto, kruh, žive živali in drva. Kot tržne poti so večinoma navedli prodajo na domu in zadruga, eden od vprašanih prodaja tudi na tržnici in v šolah. Eden pa svoje izdelke dostavlja do uporabnikov. Na vprašanje, ali razmišljajo o uvedbi še kakšne dodatne tržne proizvodnje, so pritrdilno odgovorili zgolj trije vprašani. Ti razmišljajo o povečanju svoje obstoječe ponudbe, eden bi dodal še prodajo vrtnin, drugi pa bi poleg ustaljenih poti želel uvesti še prodajo preko spleta in dostavo na dom.

Pri odločitvi za dopolnilno dejavnost smo preverili težo problema ob posameznih predpostavljenih trditvah. Oceno posameznega problema smo preverili s skalo, pri čemer je številka 1 pomenila, da to sploh ni problem, številka 5 pa je pomenila največji problem pri odločitvi (Graf 12). Kot najmanjšo oviro so anketirani izbrali pomanjkanje znanja in nepoznavanje trga. Kot največjo oviro pri odločitvi za dopolnilno dejavnost pa denarna sredstva ter gradbeno in ostalo dokumentacijo. Nadalje smo jih povprašali, če jih poleg naštetega pri odločitvi za dopolnilno dejavnost ovira še kaj, pri čemer so povedali, da jih ovirajo še starost, pomanjkanje časa, mehanizacija, zdravstvene težave in preveč »papirologije«.

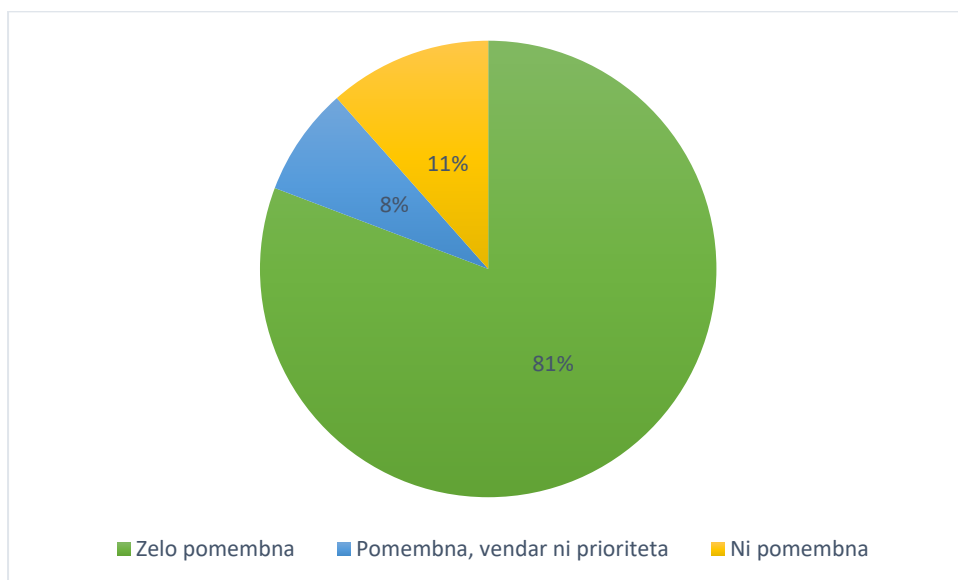

Graf 12: Kaj vam pri odločitvi za dopolnilno dejavnost predstavlja največjo oviro? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Pomembno vprašanje je bilo »Kako pomembna je za vas prehranska varnost (kakovost vaših pridelkov, izdelkov)?« Anketirancem smo podali tri možne trditve:

- Zelo pomembna,
- pomembna, vendar ne prioriteta,
- ni pomembna.

Večina (81 %) vprašanih je potrdila, da je zanje prehranska varnost zelo pomembna (Graf 13).

Graf 13: Kako pomembna je za vas prehranska varnost? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

4.1.3 KOZOLCI

Lastnikov vsaj enega kozolca je med anketiranimi 40. Od tega jih enajst kozolca ne uporablja, devetnajst jih ima kozolec za sušenje sena, šest za okras, ostali pa za namene spravila strojne opreme in drv. Od vseh lastnikov kozolca jih je 65 % kozolec s sofinanciranjem občine pripravljen obnoviti.

Slika 5: Kozolci se spreminjajo v lope za spravilo pridelkov ali strojev oz. so namenjene spravilu drv. (Foto: Nina Kobal)

4.1.4 NAČRTI

Kmetovalce smo vprašali za mnenje, katera dopolnilna dejavnost v občini Žirovnica je po njihovem mnenju najbolj perspektivna oziroma najbolj potrebna ali smiselna. Od tistih, ki so na vprašanje odgovorili, jih je največ predlagalo turizem (13) in predelavo mesa (5). Nekateri so omenili, da občina že vse ima, posamično so naštevili zelenjadarstvo, kozjerejo. Eden od vprašanih je predlagal kmetijo odprtih vrat za izobraževanje. Nekateri pa na to vprašanje niso znali oziroma niso želeli odgovoriti.

Naslednji sklop vprašanj je bil posvečen predvidenim naložbam na anketiranih kmetijah. Vprašali smo: »Kakšne načrte imate za svoje kmetije v bližnji prihodnosti, ali jih želite posodobiti?« Pri tem je več kot polovica vprašanih (61 %) odgovorila, da svojih kmetij v prihodnjih petih letih ne namerava posodobiti. Ostalih 38 % je svoje načrte časovno in namensko opredelilo.

Z nakupom kmetijske mehanizacije in opreme v hlevu se v prihodnjih letih želijo posodobiti na sedemnajstih kmetijah. Ti so navedli nakup traktorja, traktorskih priključkov (kosilnica, zgrabljalnik, plug) in eden robota za molžo.

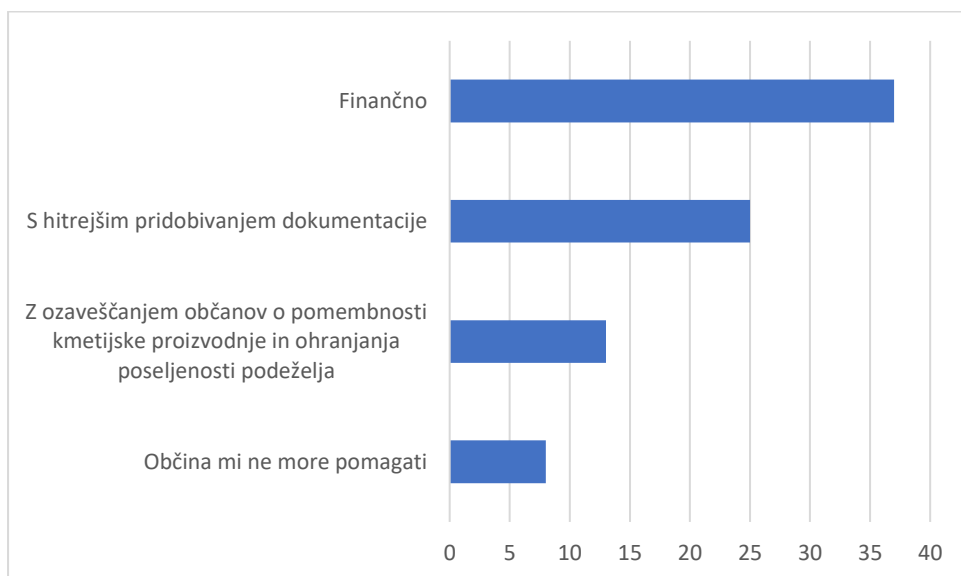
Obnovitev z gradnjo novih objektov načrtuje enajst vprašanih, in sicer posodobitve hleva, izgradnja silosa in strojne lope. O nakupu zemljišč razmišlja sedem vprašanih. Dopolnilno dejavnost namerava registrirati pet vprašanih, in sicer do leta 2027. Glede na višino vloženih sredstev v naložbe so zneski, ki jih vprašani želijo vložiti, od nekaj tisoč evrov do največ 200.000 evrov v prihodnjih petih letih.

Kako bi po mnenju kmetov pri razvoju njihove kmetije lahko pomagala občina, je bilo naslednje vprašanje. Anketirani so imeli možnost označiti več odgovorov hkrati, lahko pa so dodali svoj predlog. Največ jih meni, da bi občina lahko pomagala finančno (Graf 14).

Podali so tudi svoje predloge, in sicer:

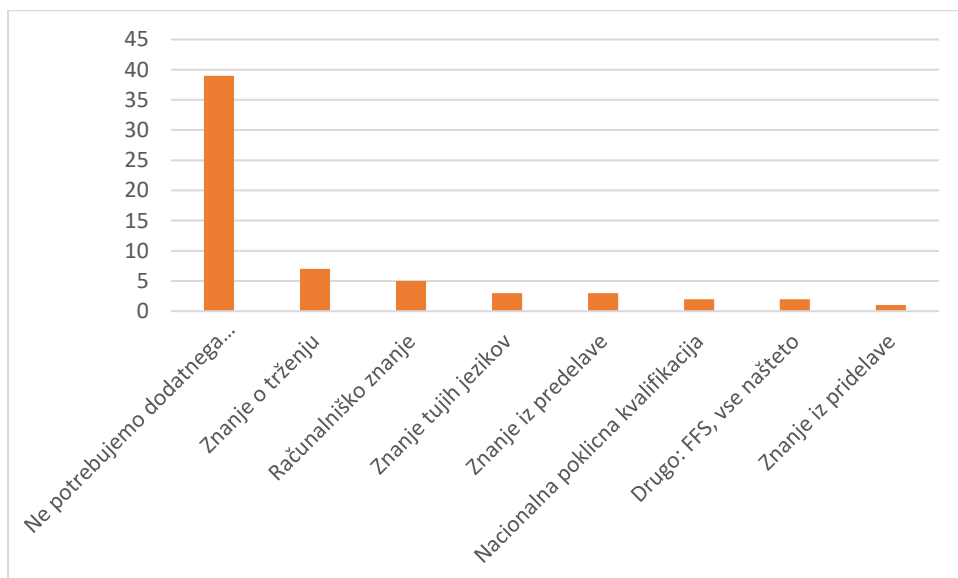
- Občina bi lahko pomagala pri osveščanju o pomembnosti ohranjanja kmetijske krajine,
- osveščanju sokrajanov o potrpežljivosti sprehajalcev v času kmetijskih opravil,

- več poudarka ostarelim kmetom,
- občina lahko pomaga pri pridobivanju znanja in strokovnem svetovanju.

Graf 14: Kako bi po vašem mnenju pri razvoju vaše kmetije lahko pomagala občina? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Anketirane kmete smo vprašali, katera znanja (izobraževanja) bi še potrebovali za lažji razvoj njihove kmetije. Izbrali so lahko več odgovorov hkrati (Graf 15).

Graf 15: Katera znanja (izobraževanja) bi še potrebovali za lažji razvoj kmetije? (Vir: anketa RAGOR, 2021)

Trije od vprašanih, ki potrebujejo znanje iz predelave, so natančneje izrazili predelavo mesa in mleka. S pridobljenim znanjem iz pridelave bi si eden od vprašanih želel zamenjati proizvodno usmeritev na svoji kmetiji, in sicer iz ovčereje v rejo goveda.

V nadaljevanju smo anketirance natančneje povprašali, kakšna izobraževanja bi bila zanje primernejša. Krajša izobraževanja bi bila primerna za 32 vprašanih. Skupinska izobraževanja bi bila koristna za 30 vprašanih. Več kot polovica vprašanih si želi izobraževanja v živo. Tako teoretična kot praktična izobraževanja bi imelo 17 vprašanih, 15 pa le praktična.

4.1.5 SPLOŠNA VPRAŠANJA O KMETIJSTVU V OBČINI ŽIROVNICA

V zadnjem delu anketnega vprašalnika, smo vprašanim postavili odprte tipe vprašanj, na katere so odgovarjali s svojimi besedami. Odgovore smo povzeli in jih združili v sklope. Vprašali smo jih: »Kaj je po njihovem mnenju glavni adut kmetijstva v občini Žirovnica?« Odgovori si sledijo po pogostosti izbire med anketiranimi kmeti:

- Živinoreja in pašništvo na okoliških planinah,
- turizem, v različnih oblikah: kmečki turizem, jahanje,
- ohranjanje kmetijske krajine, lokalna pridelava in uspešna prodaja na domu,
- velike kmetije, pri katerih so dohodki zelo dobri,
- manjše kmetije,
- kmetje s svojo vztrajnostjo in predanostjo delu.

Na vprašanje: »Kje anketirani vidijo glavne ovire za razvoj kmetijstva v občini Žirovnica,« smo ponovno dobili zelo različne poglede:

- Kmetijstvo je premalo cenjeno,
- mladi ne želijo delati, ker ni perspektive,
- kmetovanje se ne izplača,
- nekompatibilnost kmetov z lokalnim prebivalstvom, sprehajalci psov in kolesarji,
- razpršenost zemljišč,
- pomanjkanje/pozidava kmetijskih zemljišč,
- prezahtevna birokracija,
- premalo finančne podpore,
- ovira je gradnja cest, železnice,
- starost kmečkega prebivalstva,
- ni ovir za razvoj kmetijstva v občini Žirovnica.

Zanimiva mnenja smo pridobili tudi z vprašanjem: »Kakšni projekti bi lahko pomagali kmetijstvu v občini Žirovnica?« Odgovori so razporejeni po pogostosti izbire:

- Komasacija oziroma združevanje parcel,
- ozaveščanje ljudi o pomembnosti kmetijstva,
- izobraževati in povezovati že otroke s to tematiko,
- občina potrebuje pokrit tržni prostor za prodajo kmetijskih pridelkov,
- ekološka tržnica,
- povezovanje med kmeti,
- podpora mladih kmetov,
- organizacija sezonske pomoči kmetom z mladimi in brezposelnimi osebami.

Anketirance smo vprašali: »Kako vidijo sodelovanje med kmetijstvom in turizmom?« Podali so naslednje odgovore, ki so si med seboj dostikrat tudi nasprotujoči:

- Sodelovanje je dobro,
- turizma je preveč,
- turisti motijo živali,
- povezanost je neizogibna, saj ni turizma brez urejene kmetijske krajine,
- turistom se lahko prodajo kmetijski pridelki in izdelki,
- v občini je premalo nastanitvenih kapacitet,
- turizem se lepo povezuje z rejo in jahanjem konj.

Na vprašanje, kako vidijo kmetijstvo v občini čez deset let, je pogled anketirancev bolj ali manj črnogled. Večina odgovorov temelji na predpostavki, da bo kmetijstvo sčasoma propadlo, da se bodo

obdržale le nekatere večje kmetije, manjših pa ne bo več. Eden od vprašanih meni, da se bo kmetijstvo obdržalo v takšni meri kot do zdaj, nekateri pa na to vprašanje niso želeli odgovoriti.

Nazadnje smo jih vprašali, kakšni so njihovi predlogi v zvezi z razvojem kmetijstva v občini Žirovnica. Na tem mestu si želimo izpostaviti mnenje prav vsakega, ki je na to vprašanje odgovoril, zato so v nadaljevanju izpostavljeni vsi odgovori:

- Ohraniti je potrebno vse tipe kmetij,
- neobdelanih površin naj ne bo, neobdelana zemljišča naj prevzamejo drugi, ki želijo delati,
- podpora za male kmete,
- podpora za ohranitev kmetij,
- finančna pomoč,
- komasacije,
- izboljšati ravnovesje med ljudmi in kmeti (približati ljudem delo na kmetiji in jih o tem osveščati),
- spoštovanje do kmetijstva,
- dnevi odprtih vrat na kmetijah,
- bolj raznolike kmetije,
- sofinanciranje, pomoč pri pridobivanju dovoljenj,
- hitrejše pridobivanje dokumentacije,
- več interesa in poudarka na osnovnem kmetijstvu in ne turizmu,
- odprta kmetija za izobraževanje otrok,
- boljše vzdrževanje kmetijskih/poljskih poti,
- več zanimanja za ostarele kmete, ki ostajajo doma,
- spodbujanje tradicionalnega kmetovanja pri mladih,
- več turizma in dopolnilnih dejavnosti,
- več čistoče v turizmu,
- večja podpora za rejo ovc,
- spodbujanje samooskrbe, vrtničkarstva,
- višje odkupne cene pridelkov.

5. ZAKLJUČEK

V poglavju 5.1 prilagamo pogled kmetijskih svetovalcev Erike Boltar in Tomaža Cöra iz Oddelka za kmetijsko svetovanje KGZS - Zavoda Kranj na kmetijstvo v občini Žirovnica.

5.1 POGLED KMETIJSKIH SVETOVALCEV ODDELKA ZA KMETIJSKO SVETOVANJE KGZS - ZAVODA KRANJ NA KMETIJSTVO V OBČINI ŽIROVNICA

Kmetijstvo v občini Žirovnica ni ena močnejših gospodarskih panog, je pa pomembna, ker zagotavlja kakovostno, lokalno pridelano hrano in ohranja kulturno krajino. Še vedno je veliko aktivnih kmetij, res pa je, da je malo kmetij, ki dajejo pridelke in izdelke na trg. Veliko je takih, ki so zgolj samooskrbne, vendar so te zelo pomembne, saj obdelajo tudi težje obdelovane površine. Zavedati se moramo, da ravno te male kmetije kmetujejo na način, ki bolj ohranja naravo. Zaradi majhnosti, nizkega števila živali na kmetiji in majhne obremenitve površin (GVŽ/ha), jim ni potrebno kmetovati intenzivno, da bi za svoje živali pridelale dovolj krme, kot to morajo večje kmetije. Travnike kosijo redkeje, nekatere samo enkrat, kosijo bolj pozno, s tem pa se ohranjajo t. i. pisani travniki. Tako lahko rastline zacvetijo in tudi semenijo, zagotovijo pa tudi hrano oprasovalcem. Na teh območjih se tudi ne uporablja veliko mineralnih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev. Prav ekstenzivno kmetijstvo je ključnega pomena, da so se ohranili elementi kmetijske krajine, ki povečujejo pestrost okolja (travniški sadovnjaki, cvetoči travniki, mejice in posamezno grmovje, obvodna vegetacija, strmi travniki...). Vse te krajinske značilnosti bo potrebno ohraniti tudi v prihodnje, kar bo možno le z ohranitvijo malih, samooskrbnih kmetij.

Njivskih površin v občini Žirovnica ni veliko, po večini se uporabljajo za krmo za živali. Pa vendar bi bilo modro, da bi se čim več teh površin uporabilo za pridelavo poljščin in vrtnin za prehrano ljudi. Lokalna oskrba s hrano postaja vse pomembnejša in morda bi se kmetije lahko našle v tem. Pridelava vrtnin je sicer delovno intenzivna panoga, kar je nekako v nasprotju z ugotovitvijo, da na večini kmetij kmetujejo ob službah. Pa vendar bi se postopoma lahko povečala pridelava in bi se morda lahko zagotovilo tudi kakšno delovno mesto na kmetiji. Žal opažamo da je največji problem pri kmetih prodaja pridelkov in izdelkov, saj se ne želijo pojaviti na tržnici v obliki prodajalca. Glavna razloga sta majhne količine pridelkov in pomanjkanje časa oziroma delovne sile. To razdrobljenost ponudbe bi bilo nujno preseči s povezovanjem kmetov in to v čim krajše preskrbovalne verige. Kratke verige od kmeta do potrošnikov imajo veliko pozitivnih učinkov, tako na zdravstvenem, okoljskem, ekonomskem in socialnem področju. Oblik povezovanja v kratke verige je več. Tako se kmetija lahko poveže z drugo kmetijo, ki ima registrirano predelavo ali prodajo, poveže se lahko z maloprodajo (trgovino), z gostincem oziroma ponudnikom hrane, lahko pa se poveže tudi z javnim zavodom. Na tak način bo na lokalni trg prišla sveža, kakovostna in zdrava hrana, ki ne bo prepotovala pol sveta.

V izvedeni anketi so kmetje kot največjo težavo poudarili prenizke cene kmetijskih pridelkov. Če želimo izboljšati cene moramo na eni strani dodati vrednost pridelkom in izdelkom, na drugi strani pa jih tudi ustrezno tržiti. Čeprav so kmetje v anketi menili, da dodatnih znanj ne potrebujejo, menimo, da bi morali na kmetijah izboljšati podjetniške veščine, s katerimi bi prepoznali svoje prednosti in priložnosti. Od tu naprej bi šel razvoj zagotovo v razvoj dopolnilnih dejavnosti, ob tem pa lahko opravi svojo vlogo tudi Občina Žirovnica, ki bi s podporo dopolnilnih dejavnosti spodbudila k njihovim registracijam in s tem tudi k povečanju količino pridelkov in izdelkov na trgu. Z razpisom za podporo dopolnilnih dejavnosti bi lahko občina tudi določila, katere dopolnilne dejavnosti bi podprla in s tem usmerila kmete v tiste, ki se bi ji zdele bolj potrebne. Možno bi bilo na nivoju občine urediti tudi skupne prostore za predelavo (npr. mesa ali mleka...), vendar bi morali najprej ugotoviti njihovo potrebnost in ekonomsko smotrnost, na drugi strani pa določiti protokole uporabe teh prostorov in jih tudi redno preverjati.

Poudariti želimo še ohranjanje ravnovesja v odnosih med kmeti, nekmetijskim prebivalstvom občine in obiskovalci. Kmetje se večkrat znajdejo pod pritiskom okoliških prebivalcev zaradi svoje dejavnosti. Velikokrat se tisti, ki se preselijo na podeželje, pritožujejo nad hrupom in vonjavami s kmetij, čeprav so bile te tam že več generacij in kmetujejo v skladu z dobro kmetijsko prakso. Prav tako prihaja do težav z obiskovalci, ki se ne držijo pravil strpnega obnašanja in ne spoštujejo lastnin kmetov. Naloga Občine je, da poskuša zagotoviti kmetom nemoteno kmetovanje ob upoštevanju standardov dobre prakse, obenem pa skuša ozavestiti nekmetijsko prebivalstvo, da je kvaliteta življenja zaradi bivanja v ohranjeni naravi mogoča samo zaradi delovanja kmetij. Obiskovalcem je potrebno poudarjati, da se je za prijetna doživetja, ki jih lahko najdejo na podeželju, potrebno držati določenih pravil. Prva tako mora Občina poskrbeti, da se ne bi prihajalo do prevelikih pritiskov na kmetijska zemljišča zaradi pozidave oziroma gradnje infrastrukture.

Če povzamemo, v občini Žirovnica je potrebno stremeti k ohranjanju tako velikih, bolj intenzivnih kmetij, saj le te pridelajo hrano, ki jo ponudijo tudi na trgu, kot tudi malih kmetij, ki so samooskrbne in obdelajo površine, ki so težje za obdelavo in s tem ohranjajo posamezne elemente kulturne krajine in biotsko pestrost. Obenem je potrebno spodbujati pridelavo, predelavo in porabo lokalnih kmetijskih pridelkov, saj bo le tako možen na eni strani razvoj kmetijstva, po drugi strani pa bodo potrošniki prišli do kvalitetne in zdrave hrane.

5.2 POVZETEK ANALIZE

Kmetijska zemljišča so poleg vode, čistega zraka in biotske pestrosti najbolj dragoceni naraven vir v občini. Na območju občine Žirovnica se je razvilo nekaj uspešnih kmetij, specializiranih v mlečno proizvodnjo ter nekaj kmetij z aktivno registrirano dopolnilno dejavnostjo. Večji del preostalih kmetij je manjših in jih vzdržujejo upokojeni lastniki, mlade generacije pa so zaposlene izven kmetijstva (Razvojni program Občine Žirovnica 2030). Zaskrbljujoče je dejstvo, da je povprečna starost nosilcev kmetij 61,3 leta. Več kot 58 % nosilcev analiziranih kmetij je v starostni skupini nad 60 let. Prav starostna struktura analiziranih kmetij bi lahko bila vzrok za nizek delež kmetij, kjer se tako nosilec kot njegov partner preživljata iz dohodkov kmetije. Glede na visoko povprečno starost nosilcev kmetijskih gospodarstev je zanimivo, da skoraj polovica vprašanih še nima razrešenega vprašanja nasledstva. Kmetijstvo predstavlja glavni vir dohodka le trem vprašanim. Več kot 42 % vprašanim predstavlja kmetovanje obvezo do svojih staršev, prednikov. Ob tem lahko razumemo, zakaj anketirana kmetijska gospodarstva niso bolj tržno naravnana. Zanimanje za udejstvovanje pri vključitvi v sheme kakovosti je nizko. Ekološki kmetiji sta v občini le dve. Anketirani kmetje v 73 % ne uporabljajo fitofarmaceutskih sredstev, kar je korak bližje k bolj okoljsko ozaveščenemu načinu kmetovanja. Pri anketiranih je v splošnem prisotna nizka produktivna tržna naravnost, kljub dobri izhodiščni legi občine za morebitno prodajo in trženje proizvodov po boljši ceni, turističnih krajev v neposredni bližini je namreč kar nekaj. Z anketo pridobljeni podatki nam razkrivajo, da je po mnenju kmetovalcev prav prenizka cena pridelkov ena izmed glavnih ovir pri kmetovanju. Sektor dopolnilnih dejavnosti je v vzorcu malo zastopan, zgolj šest kmetij ima registrirane dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Ob vprašanju, zakaj jih nimajo in kaj jih pri tem ovira, v večini navajajo, da so zanje glavna ovira premajhna denarna sredstva in težko obvladljiva gradbena in ostala dokumentacija. Nekatere ovire bi se z dodatno strokovno podporo zagotovo dalo premagati. Mnogi anketirani menijo, da bi bilo treba na kmetiji povečati dopolnilno dejavnost v turizmu tako dodati vrednost kmetijam.

Zavedajo se, da prednost kmetovanja na tem območju ne more biti količina. Prednost je lahko le v proizvodnji visokokakovostne hrane. Več kot 80 % vprašanim prehranska varnost pomeni zelo veliko. Vendar na analiziranih kmetijah nastajajo tržni presežki zgolj pri mleku, krompirju, pšenici in krmi za živali. Tržno aktivnih kmetij je bilo v našem vzorcu le petnajst. Odprte so možnosti povečanja trženja. Zavedanje množice ljudi, pri katerih sta kljub raznovrstni in zelo dostopni ponudbi vedno bolj

pomembna kakovost in dostopnost lokalno pridelane hrane, je vedno večje. Z uvedbo kratkih dobavnih verig v obliki končnih izdelkov, namenjenih lokalnemu prebivalstvu in nastanjenim turistom v bližnji okolici, se hkrati zmanjšujejo transportni stroški in okoljske obremenitve. Odprtih možnosti pri različnih tržnih poteh je še veliko, saj anketirane kmetije trenutno večinoma uporabljajo zgolj prodajno pot preko zadrug in prodajo na domu. Le pet od 52 vprašanih vidi možnost trženja novih pridelkov. A vendar bo v prihodnosti pomemben prav vsak ponudnik, ki bo pripravljen proizvajati in tržiti kakovostne prehranske izdelke.

Slika 6: Vprašani kmetje se zavedajo, da prednost kmetovanja na tem območju ne more biti količina, vendar proizvodnja visokokakovostne hrane.

Zato naj bi dolgoročni razvoj slonel na tem, da prostor ostane poseljen na tradicionalen način, z najmanj takšno kmetijsko aktivnostjo, kot je trenutno, saj se tem zagotavlja ohranjanje kulturne krajine, ki je skupaj z posameznimi elementi te krajine (kozolci, stagne, mejice) pomemben element vseh drugih dejavnosti v občini.

60 % živinorejskih kmetij, vključenih v analizo, vsako poletje koristi pašnike na okoliških planinah, kar je zagotovo v prid turističnemu sektorju. Temu pa nedvomno koristi tudi pogled zastopanosti z avtohtonimi slovenskimi pasmami, kot so cika, jezersko-solčavska in bovška ovca ter z drugimi avtohtonimi pasmami na 22-ih anketiranih kmetijah.

Zanimivo je, da kar 73 % vprašanih kmetov meni, da dodatnega znanja ne potrebujejo. Če pa bi se že odločili za pridobivanje dodatnega znanja, si želijo krajša in praktično naravnana izobraževanja, ki bi potekala v živo, tako meni več kot polovica vprašanih.

Pomemben vidik sta vzgoja in izobraževanje lokalnega prebivalstva o spoštovanju kmetov in kmetijske dejavnosti v prostoru, kar so navajali tudi anketirani kmetje.

Pričujoča analiza ankete med kmetijskimi gospodarstvi v občini Žirovnici ponuja neposreden vpogled v stanje kmetijstva in mnenja nosilcev kmetij. Del vprašanj je orientiranih tudi v prihodnost, kar je lahko dobra podlaga pri usmeritvah občinskih ukrepov in politik pri razvoju kmetijstva in z njim povezanih panog (npr. turizem) ter ohranjanju kmetijstva kot dejavnosti, ki zagotavlja kakovostno lokalno pridelano hrano in ohranja kulturno krajino.